

POSTANOWIENIE

13 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczuk

na posiedzeniu niejawnym 13 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa L.K. i S.K.
przeciwko P. spółce akcyjnej w K.
o wydanie, przywrócenie do stanu pierwotnego i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej L.K. i S.K.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 21 kwietnia 2023 r., I ACa 544/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o

charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący L.K. i S.K. powołali się na istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do pytania, czy decyzja administracyjna wydana na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz. U. z 1974 r., nr 10, poz. 74, dalej – „u.z.t.w.n.”) stanowi tytuł prawny po stronie przedsiębiorcy przesyłowego do korzystania z nieruchomości w zakresie pasów ochronnych (technologicznych). Wskazali również na potrzebę wykładni przepisów prawnych co do skutków prawnych decyzji administracyjnej, wydanej na podstawie powołanych przepisów, lecz niezawierającej obligatoryjnych elementów, takich jak oznaczenie nieruchomości i wskazanie jej właściciela.

Powołanie się na istotne zagadnienie prawne (art. 3989 § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on precedensowy (nowy) charakter lub znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą w ten sposób, że jego rozstrzygnięcie jest konieczne dla jej rozpoznania; nieodzowne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

W celu uzasadnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) konieczne jest z kolei wykazanie, że określony przepis prawa lub zespół tych przepisów, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w judykaturze w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. m.in. postanowienia

Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08 i z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07).

Odnosząc się w tym kontekście do wniosku skarżących, należało przede wszystkim zauważyć, że obie powołane przyczyny kasacyjne wiązały się z kwestią skutków prawnych decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n. jako tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości przez przedsiębiorstwo przesyłowe. Rzecz jednak w tym, że Sąd Okręgowy oddalił powództwo opierając się nie tylko na argumencie, iż pozwanej przysługiwał tytuł prawny do korzystania z nieruchomości powodów w postaci decyzji administracyjnej, lecz wskazał również – na wypadek gdyby przyjąć, że sporne decyzje nie zapewniały poprzednikom prawnym pozwanej tytułu prawnego do nieruchomości powodów – na nabycie przez pozwaną tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości przez zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Jakkolwiek Sąd Apelacyjny skupił się na zarzutach apelacji związanych z brakiem po stronie pozwanej tytułu prawnego w postaci decyzji administracyjnej, podzielił on pogląd, że powodowie nie obalili domniemania dobrej wiary po stronie pozwanej i jej poprzedników prawnych (art. 7 k.c.).

Idąc tym torem, powołane wątpliwości mogłyby mieć znaczenie z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy, gdyby przyjąć, że *in casu* nie doszło do zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Wprawdzie powodowie kwestionowali stanowisko Sądów *meriti* w tej materii, zarzucając w podstawach kasacyjnych naruszenie art. 172 w związku z art. 292 i art. 352 k.c., jednakże, jak wskazuje się w utrwalonym orzecznictwie, przyczyny kasacyjne, o których mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., nie mogą mieć warunkowego charakteru w tym sensie, aby ich znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy było uzależnione od zasadności niektórych podstaw kasacyjnych. Wymagałoby to bowiem antycypującego zbadania zasadności podstaw kasacyjnych na etapie orzekania o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, co jest niedopuszczalne (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2024 r., I CSK 523/23 i z dnia 11 kwietnia 2024 r., I CSK 880/23 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Niezależnie od tego, należało zwrócić uwagę, że kwestia charakteru prawnego tzw. pasów ochronnych przylegających do powierzchni gruntu eksploatowanej przez przedsiębiorstwo przesyłowe w związku z posadowieniem linii energetycznej lub innego rodzaju urządzeń służących przesyłaniu mediów, była już przedmiotem wypowiedzi judykatury, także w kontekście wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości. W szczególności, w motywach uchwały z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 144, podniesiono, że jeżeli oddanie urządzeń przesyłowych do użytku łączy się z powstaniem tzw. strefy kontrolowanej, to spowodowane przez to uszczerbki mogą być co do zasady naprawiane zgodnie z przepisami statuującymi podstawę do kompensacji szkód, jakich doznaje właściciel nieruchomości zarówno w związku z legalnymi działaniami administracji w zakresie planowania przestrzennego, jak i w związku z legalnymi działaniami inwestorów realizujących swoje zamierzenia na jego nieruchomości, czy w jej sąsiedztwie (por. art. 36 w związku z art. 58 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jedn. tekst: Dz. U. z 2014 r., poz. 1130, dalej – „u.p.z.p.”), przy czym szkody te podlegają naprawieniu, jeżeli są konsekwencją zdarzeń mających miejsce po dniu 1 stycznia 1995 r. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2014 r., III CSK 161/13, OSNC 2015, nr 4, poz. 45). W postanowieniu z dnia 10 listopada 2017 r., V CSK 33/17, podniesiono natomiast, że służebność przesyłu, a także służebność odpowiadająca treści służebności przesyłu, mają charakter czynny, a w związku z tym nie obejmują ograniczeń własności związanych z oddziaływaniem linii elektroenergetycznej, polegających m.in. na ograniczeniu właściciela - w strefie ochronnej - w możliwości dokonywania w stosunku do nieruchomości określonych działań, w tym powstrzymywania się od zabudowy. Ograniczenia te są niezależne od tytułu prawnego umożliwiającego przedsiębiorcy korzystanie z nieruchomości, na której są umiejscowione urządzenia przesyłowe, przy czym, jeżeli znajdują one odzwierciedlenie w planie zagospodarowania przestrzennego, związany z nimi uszczerbek majątkowy może być wyrównany na podstawie art. 36 u.p.z.p. Chodzi zatem o takie uszczerbki, które są niezwiązane z korzystaniem z nieruchomości przez przedsiębiorcę, lecz wynikają z samego faktu posadowienia na niej określonych urządzeń w powiązaniu z relewantnymi regulacjami prawa publicznego

(por. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2016 r., V CSK 531/15 i z dnia 13 czerwca 2018 r., III CZP 118/17).

W orzecznictwie wyjaśniono również, że braki decyzji administracyjnej, o której mowa w art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n., nie muszą dyskwalifikować takiej decyzji jako tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości, a tym bardziej jako podstawy do przyjęcia, że objęcie nieruchomości w posiadanie w zakresie służebności nastąpiło w dobrej wierze, jeżeli ich usunięcie jest możliwe przez odwołanie się do innych elementów takiej decyzji (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2020 r., I CSK 285/20 i powołane tam szerokie orzecznictwo). W zakresie, w jakim w skardze kasacyjnej podnoszono, że podstawą dokonanych w tej materii ustaleń było domniemanie, należało natomiast przypomnieć, że przepisy cywilnego prawa procesowego nie ograniczają sądu co do stosowania tzw. bezdowodowych sposobów ustalenia faktów w zależności od charakteru sprawy, sama zaś prawidłowość stosowania art. 231 k.p.c., jako objętego wyłączeniem wynikającym z art. 398³ § 3 k.p.c., wybiega poza granice kontroli kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2019 r., V CSK 469/18 i powołane tam orzeczenia).

W tym stanie rzeczy, zestawienie motywów zaskarżonego wyroku z rozważaniami wniosku nie stwarzało podstawy do przyjęcia, aby zachodziła potrzeba kolejnej wypowiedzi orzeczniczej Sądu Najwyższego w objętej nimi materii, z uwzględnieniem ponadindywidualnych, publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej.

Ubocznie należało odnotować, że mimo iż skarżący domagali się wydania części nieruchomości i zapłaty odszkodowania za bezumowne korzystanie z niej, wśród wskazanych w podstawach skargi naruszonych przepisów prawa materialnego nie powołano żadnych przepisów, które stanowiłyby materialnoprawną podstawę takiego żądania, co z uwzględnieniem związania Sądu Najwyższego podstawami skargi (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), korespondującym ze stopniem profesjonalizacji postępowania kasacyjnego (art. 87¹ k.p.c.), w istocie wyłączało możliwość dokonania przez Sąd Najwyższy kontroli prawidłowości zastosowania tych regulacji przez Sąd Apelacyjny.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł,
jak w sentencji.

(K.G.)

[ał]